

KÁRMENTESÍTÉSI BEAVATKOZÁSI TERVEK KÉSZÍTÉSE...

...OLYAN ISMERTEN SZENNYEZETT TERÜLETEKRE
VONATKOZÓAN, AHOL A SZENNYEZETTSÉG FELMÉRÉSE,
LEHATÁROLÁSA ÉS A LEHETSÉGES BEAVATKOZÁSOK
TERVEZÉSE MÉG NEM TÖRTÉNT MEG

A TÁMOGATÁS ÖSSZEGE:
5,5 MILLIÁRD FORINT

A PROJEKT AZONOSÍTÓ SZÁMA:
KEHOP-3.3.0-15-2021-00011

KÖSZÖNJÜK A MAGYAR ÁLLAM
ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁT.

SZÉCHENYI 2020

TARTALOMJEGYZÉK

Általános projekt ismertető	3
Státuszvizsgálat	4
Állapotfelmérés	6
Tényfeltárás	7
Beavatkozási Terv.....	8
Jelentős Szennyezett Területek Státuszvizsgálati Összefoglalója	9
Budakalász, Egykori lenfonó és Szövőgyár	10
Csepel Művek gyárterület, Budapest XXI.	12
Egykori BVM telephely, Hidas	16
Egykori Szövőgyár, COLORTEX, Budapest XV.....	19
HM Miskei úti laktanya, 6300 Kalocsa, Miskei út 97.....	23
Tapolca, vasútállomás.....	24
Volt BERVA Finomszerelvénygyár, Felsőtárkány	28

ÁLTALÁNOS PROJEKT ISMERTETŐ

A projekt célja az elmúlt évszázad ipari tevékenységéből hátramaradt környezeti károk országos felmérése, azonosítása és a területek megtisztítása érdekében szükséges kármentesítési, beavatkozási intézkedések előkészítése. A területek megtisztításával lehetőség adódik további nemzetgazdasági fejlesztési célok megvalósítására, egyben a lakosság egészségének megóvására, a stratégiai jelentőségű víz- és talajkészletünk jó állapotának megőrzésére.

A projekt során a nyertes vállalkozók megbízásuk keretében négy munkafázis elvégzésére kaptak felkérést, az alábbiak szerint:

A STÁTUSZVIZSGÁLAT a projektbe bevont területekre vonatkozó adatgyűjtés alapján felderítette, hogy az adott terület szennyezett lehet-e vagy sem, mit lehet tudni a terület környezethasználati történetéről, illetve a szennyezett területeken végzendő további esetleges vizsgálatok megegyeznek-e a projekt céljával, beleférnek-e a projekt jogi, pénzügyi és időkeretébe.

Az ÁLLAPOTFELMÉRÉS, azaz a területen folytatott korábbi tevékenységek alapján a fúrási pontok és a vizsgálandó komponensek meghatározása, akkreditált víz- és talajmintavételek, helyszíni mérések, laboratóriumi vizsgálatok elvégzése, a terület vízföldtani, geológiai és hidrológiai viszonyainak részletes feltárása és meghatározása.

A TÉNYFELTÁRÁSBAN a vizsgálati eredmények összegzésével elkészült az egyes célterületek szennyezettségének teljes körű beazonosítása (vertikális és horizontális lehatárolása), veszélyeinek meghatározása és a szennyezés megszüntetési lehetőségeinek jogi háttérének bemutatása, és a lehetséges beavatkozások meghatározása, azok költséghatékonysági összehasonlítása, a vonatkozó jogszabályban előírtaknak megfelelően.

A BEAVATKOZÁSI TERVEKBEN pedig a tényleges kármentesítési technológia kiviteli tervei és ezek várható költségei kerültek bemutatásra és hatósági jóváhagyásra.

A projekt eredményeként pontos adatokkal rendelkezünk számos állami felelősségi körbe tartozó szennyezett területtel kapcsolatban, amelyek most már csak a tényleges kármentesítési beavatkozások végrehajtására várnak.

STÁTUSZVIZSGÁLAT

A projekt során összesen 32 darab területről készült státuszvizsgálat, amely területek a következők:

- Bakancsos piac (Flamingó Park); Budapest XVII.
- Bp. XXIII., Grassalkovich út 3.
- Budakalász, Egykori lenfonó és Szövőgyár
- Budapest, Dél-Bányalég, 1225 Budapest, XXII.
- Budapest, Egykori Hulladéklerakó, Naplás út
- Budapest, Rákosrendező PU, 1142 Budapest
- Budapesti Vegyiművek és környezete, Budapest IX., Illatos út, volt BVM gyártelep
- BVM egykori Kén utcai telephelye
- Csepel Művek gyárterület, Budapest XXI.
- Dorog, Vasútállomás és környezete
- Egyetemvárosi egykori fűtőmű, Miskolc
- Egykori BVM telephely, Hidas
- Egykori BVM veszélyes hulladéklerakó – Garé
- Egykori Ganz Gyár Népsziget, 1138 Budapest XIII., Népsziget
- Egykori Halomi úti Laktanya, 1182 Budapest XVIII., Halomi út
- Egykori Növényolajgyár, Budapest XV.
- Egykori Szövőgyár, COLORTEX, Budapest XV.
- Észak-Pest Duna Kapuja, 1044 Budapest IV., Váci út 102.
- Ferencváros Gépészeti Főnökség, Anyaggyártási Főnökség, Budapest IX.
- Furnér Művek, Budapest XXII.
- Ganz Kapcsoló és Készülékgyár, 1101 Budapest, X., Kőbányai út 41.
- HM Határőr laktanya, Nagykanizsa
- HM Miskei úti laktanya, 6300 Kalocsa, Miskei út 97.
- Lampart Vegyipari Gépgyár
- Régi Hulladéklerakó, Bp. XXII. Dunapart utca; Ánizs utca
- Régi Lőporraktár környéke, 1117 Budapest, XI., Lőpororony utca
- Sajóbábony, volt Észak Magyarországi Vegyiművek, 3792 Sajóbábony, Gyártelep
- Tapolca, vasútállomás
- Volt BERVA Finomszerelvénygyár, Felsőtárkány
- Volt Diósgyőri Gépgyár területe, Miskolc
- Volt Lenin Kohászati Művek (LKM), Nádasrét, salaklerakó
- Volt MALÉV 1. sz. tartálypark, Liszt Ferenc Repülőtér

A STÁTUSZVIZSGÁLAT során összegyűjtött információk alapján egyes területek vizsgálata nem folytatódott a projektben.

- A „Budapest, Egykori Hulladéklerakó, Naplás út” elnevezésű terület bezárt hulladéklerakó, ahol aktív kármentesítési beavatkozás nem indokolt és nem is lehetséges.
- A „Budapest, Rákosrendező PU, 1142 Budapest” elnevezésű terület bár szennyezett, de mérete és szennyezettségének teljes körű felmérése nem fért bele a projekt időkeretébe.
- A „Ganz Kapcsoló és Készülékgyár, 1101 Budapest X., Kőbányai út 41.” elnevezésű területen nem igazolódott be a feltételezett szennyezés.

- Az „Egykori Halomi úti Laktanya, 1182 Budapest XVIII., Halomi út” elnevezésű területen nem igazolódott be a feltételezett szennyezés.
- A „Sajóbábony, volt Észak Magyarországi Vegyiművek, 3792 Sajóbábony, Gyártelep” elnevezésű területen már folyamatban van a kármentesítés, illetve az állami felelősség sem volt bizonyítható.
- Az „Észak-Pest Duna Kapuja, 1044 Budapest IV., Váci út 102.” elnevezésű területen a szennyezés nem valószínűsíthető, illetve megléte esetén is kizárható lenne az állami felelősség.
- A „Régi Hulladéklerakó, Budapest XXII. Dunapart utca; Ánizs utca” elnevezésű terület szennyezett ugyan, de kármentesítési intézkedést csak az ingatlanon meglévő hulladék elszállítása után lehetne kezdeményezni, viszont a projektben nem volt lehetőség hulladék elszállításra.
- A „BVM egykori Kén utcai telephelye” elnevezésű terület szennyezett, kármentesítés is folyik, de a kárfelelősség kérdésében fennálló vitás helyzet miatt további vizsgálat nem volt kivitelezhető a projekt időkeretén belül.
- A „Budapest XXIII., Grassalkovich út 3.” terület szennyezett, hatósági kötelezés is van a megtisztítására, azonban a területtel kapcsolatos peres eljárások nem tették lehetővé a projektben való további szerepeltetését.
- A „Dorog, vasútállomás és környezete” elnevezésű terület szennyezett, de a kárfelelősség kérdésében fennálló vitás helyzet miatt további vizsgálat nem volt kivitelezhető a projekt időkeretén belül.
- A „Lampart Vegyipari Gépgyár” elnevezésű terület szennyezett ugyan, de az állami felelősség nem volt megállapítható.
- A „Egykori Növényolajgyár, Budapest XV.” elnevezésű terület részben szennyezett, de jelentős kiterjedése miatt további vizsgálatok nem voltak kivitelezhetők a projekt időkeretén belül.

ÁLLAPOTFELMÉRÉS

A projekt során összesen 25 darab területről készült állapotfelmérés, amely területek a következők:

- Bakancsos piac (Flamingó Park); Budapest XVII.
- BERVA Oxi tavak
- Borsodnádasi Lemezgyár
- Budapest X. Téglagyárdűlő, Budapest
- Budapest, Dél-Bányalég, 1225 Budapest, XXII.
- Budapesti Vegyiművek és környezete, Budapest IX., Illatos út, volt BVM gyártelep
- Egyetemvárosi egykori fűtőmű, Miskolc
- Egykori BVM veszélyes hulladéklerakó – Garé
- Egykori Ganz Gyár Népsziget, 1138 Budapest XIII., Népsziget
- Ferencváros Gépészeti Főnökség, Anyaggazdálkodási Főnökség, Budapest IX.
- Furnér Művek, Budapest XXII.
- HM "Kis-Moszkva", Nagyvázsony
- HM Bottyán János laktanya, Nyíregyháza
- HM Határőr laktanya, Nagykanizsa
- HM II. Rákóczi Ferenc laktanya, Ercsi
- HM Miskei úti laktanya, 6300 Kalocsa, Miskei út 97.
- Szartos-pataki víztározó
- Volt BERVA Finomszerelvénygyár, Felsőtárkány
- Volt Csepel Autógyár, Szigetszentmiklós
- Volt Diósgyőri Gépgyár területe, Miskolc
- Volt Lenin Kohászati Művek (LKM), Nádasrét, salaklerakó
- Volt Lenin Kohászati Művek egykori gyárterülete, Miskolc
- Volt MALÉV 1. sz. tartálypark, Liszt Ferenc Repülőtér
- Volt Pannónia Szőrmekikészítő vállalat, Kunszentmárton
- Volt Petőfi Laktanya, Budapest

Az ÁLLAPOTFELMÉRÉSRE a státuszvizsgálaton átesett területek kerültek, de elegendő információ birtokában státuszvizsgálat nélkül is bevonásra kerülhettek területek a projektbe.

Az ÁLLAPOTFELMÉRÉS során összegyűjtött információk alapján egyes területek vizsgálata nem folytatódott a projektben.

A „HM "Kis-Moszkva", Nagyvázsony” elnevezésű terület például szennyezésmentesnek bizonyult, több terület esetén (például az „Egykori BVM veszélyes hulladéklerakó – Garé”) a projekt időkerete nem tette lehetővé a tényfeltárást, vagy a beavatkozási terv elvégzését.

TÉNYFELTÁRÁS

A projekt során összesen 11 darab területre készült tényfeltárás, amely területek a következők:

- Budakalász, Egykori Lenfonó és Szövőgyár
- Csepel Művek gyárterület, Budapest XXI.
- Egykori BVM telephely, Hidas
- Egykori Szövőgyár (Colortex), Budapest
- HM Bottyán János laktanya, Nyíregyháza
- HM II. Rákóczi Ferenc laktanya, Ercsi
- HM Miskei úti laktanya, 6300 Kalocsa, Miskei út 97.
- KŐPORC, Balassagyarmat
- Tapolca vasútállomás
- Volt BERVA Finomszerelvénygyár, Felsőtárkány
- Volt Pannónia Szőrmekikészítő vállalat, Kunszentmárton

TÉNYFELTÁRÁS a státuszvizsgálaton és/vagy állapotfelmérésen átesett területekről készült, de elegendő információ birtokában azok nélkül is bevonásra kerülhettek területek a projektbe.

A TÉNYFELTÁRÁS alapján valamennyi terület szennyezett, további beavatkozás szükséges megtisztításuk érdekében.

A TÉNYFELTÁRÁS után egyes területek vizsgálata nem folytatódott a projektben, mivel a projekt időkerete nem tette lehetővé a beavatkozás megtervezését.

BEAVATKOZÁSI TERV

A projekt során összesen 7 darab területre készült beavatkozási terv, amely területek a következők:

- Budakalász, Egykori Lenfonó és Szövőgyár
- Csepel Művek gyárterület, Budapest XXI.
- Egykori Szövőgyár (Colortex), Budapest
- HM Bottyán János laktanya, Nyíregyháza
- HM II. Rákóczi Ferenc laktanya, Ercsi
- HM Miskei úti laktanya, 6300 Kalocsa, Miskei út 97.
- Volt Pannónia Szőrmekikészítő vállalat, Kunszentmárton

BEAVATKOZÁSI TERVEK csak a tényfeltáráson átesett területekre készültek.

A BEAVATKOZÁSI TERV birtokában a beavatkozás bármikor megkezdhető.

JELENTŐS SZENNYEZETT TERÜLETEK STÁTUSZVIZSGÁLATI ÖSSZEFOGLALÓJA

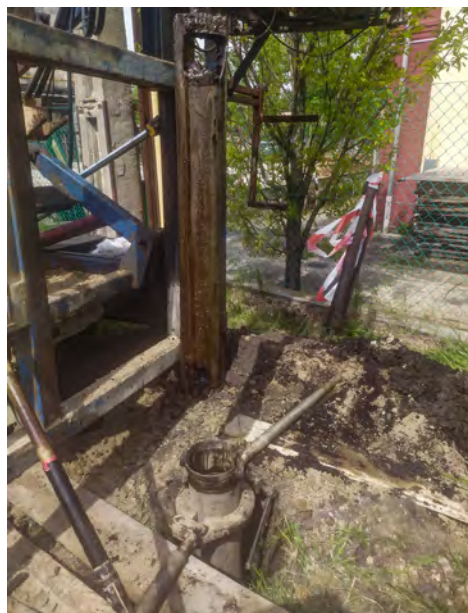
AHOL TÉNYFELTÁRÁSRA IS SOR KERÜLT

BUDAKALÁSZ, EGYKORI LENFONÓ ÉS SZÖVŐGYÁR

A tárgyi terület a Budakalász 1291/25 hrsz. ingatlan, mely a korábbi állami vállalat, a **BUDA-FLAX Lenfonó és Szövőipari Vállalat gyárterülete volt**, jelenleg 1/1 arányban Budakalász Város Önkormányzata tulajdonában áll. **A szövőgyár 1923-ban kezdte meg működését.** 1963-ban aztán a hazai hasonló gyárak összevonásából létrejött a Lenfonó és Szövőipari Vállalat. Az állami vállalat központja Budakalászra került. A társaság az 1970-es években mintegy hatezer dolgozót foglalkoztatott. A szövőgyárban 1990-ben szűnt meg a termelés. 1994 végén felszámolási eljárás indult a BUDA-FLAX Budakalászi Textil Rt. ellen, amely 1998 júliusában zárult le. Budakalász 1996. július 31-én szerezte meg a terület tulajdonjogát, ekkor a gyár már évek óta nem működött. Az önkormányzat a tulajdonszerzés óta sem folytat ipari tevékenységet, a területen zömmel raktározás zajlik.

A több, mint 4 ha-os, korábban ipari hasznosítású terület egészének állapotáról nincs információ, az egyetlen, részlegesen feltárt területrészt egy 2020. végén vizsgált, mintegy 5000 m²-es terület. A 2020-as vizsgálatok célja a felszín alatti víz és földtani közeg állapotának feltárása volt, a korábbi telephely egy kis, mintegy 5000 m²-es területrészen, amelynek környezetében közintézmény létesítését tervezték. Az 5 ponton végzett talaj- és talajvíz-vizsgálat a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezettségét is több ponton kimutatta: TPH, BTEX, PAH, 1,2-dibróm-etán, As, Cr, Cu, Zn okozta szennyezettséget tárt fel, az egyik ponton önálló fázisú felúszó szénhidrogén is detektálható volt. A kimutatott szennyezettségek forrásainak feltárása még nem történt meg. A terület állapotáról, korábban használt tárolótartályok meglétéről, esetleges hulladékokról nem áll rendelkezésre információ. Az elvégzett kockázatelemzés ugyan erősen konzervatív expozíciós scénáriókat is tartalmazott (pl. szennyezett talajvíz helyszíni felhasználása ivóvízként, tisztálkodásra, illetve öntözésre), de a detektált szennyező anyagok kétségtelenül okozhatnak humán egészségügyi kockázatot. A várható kockázatok vizsgálata azonban csak a teljes területre kiterjedő állapotfelmérés, illetve a feltárt szennyezettségre vonatkozó részletes tényfeltárás alapján volna lehetséges. A várható kockázatok vonatkozásában azonban fontos szempont, hogy a vizsgált terület a Szentendre Regionális Déli Vízbázis 50 éves elérési idejű hidrogeológiai „B” védőövezetén található, a szennyezés pedig feltételezhetően a gyár üzemelése idején, tehát évtizedekkel ezelőtt történhetett.

Nem áll rendelkezésre olyan információ, amely korábbi környezetvédelmi hatósági eljárásra utalna. A folyamatban levő eljárásra vonatkozóan csak sajtóinformációk érhetők el arról, hogy az önkormányzat által a 2021-ben elkészült állapotfelmérés alapján tett bejelentések után eljárás indult. Az eljárásra vonatkozóan semmilyen dokumentum nem áll rendelkezésre.

ÖSSZEFOGLALÓAN A JELENLEG RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ INFORMÁCIÓK ALAPJÁN RÖGZÍTHETŐ, HOGY

- a vizsgált ingatlant érintő szennyezés nagy valószínűséggel volt, felszámolással megszűnt állami vállalat tevékenységéhez köthető,
- a terület jelenlegi tulajdonosa a rendelkezésre álló információk szerint a terület tulajdonszerzésére irányuló szerződésben a környezeti kár átvállalására vonatkozó vállalást nem tett (illetve az adásvétel pillanatában a kár nem volt ismert),
- és a tulajdonos önkormányzat azóta nem folytatott olyan tevékenységet, amely nagy valószínűséggel felülszennyezést okozhatott volna.

A felelősség pontos azonosításához természetesen a fenti feltételezések helytállósága vizsgálandó, azonban a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján az állam felelőssége a területet érintő és esetlegesen az ingatlan területén kívül azonosított, de a volt állami vállalat tevékenységére visszavezethető szennyezésért valószínűsíthető.

Mindezen fenti információk alapján a területen állapotfelmérés elvégzése javasolt.

Van-e működő szennyező forrás a közelben:

A státuszvizsgálat során dokumentumok alapján nem volt azonosítható működő szennyezőforrás a közelben.

CSEPEL MŰVEK GYÁRTERÜLET, BUDAPEST XXI.

A Csepel Művek területét átfogó állapotfelmérés került elkészítésre 2009-ben. A kárhelyre vonatkozó szakvélemény alapvetően ezen dokumentumban szereplő információkon alapul. Az ezt követően végzett monitoring vizsgálatok eredményeiről utolsó rendelkezésre álló információ 2013-ból származik.

A 2009-es stratégiai terv készítése során a részletes történeti kutatás mellett **talaj és felszín alatti víz állapotfelmérése is megtörtént.** A Csepel Művek területének szennyezettségi állapotának feltárását 45 db mintavételi pontból származó talaj-, valamint 43 pontból származó talajvíz-, továbbá 34 mintavételre alkalmas védett furatból származó (üzemelő, engedéllyel rendelkező monitoring kút, illetve felhagyott, korábbi vizsgálatok során létesített mintavételi pont) felszín alatti vízminta analitikai vizsgálat került elvégzésre. A vizsgált toxikus nehézfémek közül a CrVI szennyezés kiemelkedő, mely a gyártelep több részterületén is jelentkezett a stratégiai terv készítése során, de kimutatható volt Ni és Zn szennyezettség is.

TPH szennyezés (beleértve a pakura szennyezettséget is) a gyártelep É-i részén jelentős. PAH szennyezettséget 7 minta mutatott, de a mért koncentrációk csak kismértékben lépték túl a (B) szennyezettségi határértéket. Klórozott szénhidrogén szennyezettség is jelentkezett, két területrészen (VOCI Nyugat és VOCI Kelet).

A "Csepel Művek területét" érintő szennyezettség átfogó kockázata nem ítéhető meg egységesen az eltérő "vezérszennyezőkkel", koncentrációval és kiterjedéssel jellemezhető nagyszámú gócterület miatt. A Csepel Művek területe mintegy 240 ha. A szennyezett terület pontos kiterjedése csak a szennyezettség lehatárolását követően határozható meg, **azonban az előzetes információk alapján a terület közel fele szennyezettnek tekinthető.**

A státuszvizsgálattal közvetlenül érintett, eseti megrendelésben szereplő **14 db ingatlant közvetlenül érintő hatósági kötelezésről nem áll rendelkezésre információ.** Átfogó, a Csepel Művek teljes területére kiterjedő vagy egyetemleges kötelezés kiadására tudomás szerint nem került sor.

A 2009-ben elkészített történelmi kutatás megállapította, hogy a területen korábban működött technológiák, a szennyező források felderítése alapján a szennyezések nagy részénél a szennyezés elsősorban az egykori Fémű, Kerékpár és konfekcióipari gépgyár, a Szerszámgépgyár, Motorkerékpárgyár, Csőgyár, Acélmű területhasználatához és az azon folytatott tevékenységekhez köthető. **Az okozónak tekintett területhasználók nagy része jogutód nélkül megszűnt, illetve felszámolás alatt állt, vagy áll még mindig.** A 2009. évi részletes elemzés szerint: "az ingatlanok jelenlegi tulajdonviszonya, tulajdonosi szerkezete összetett. **A területen jelenleg közel 450 vállalkozás működik, és megközelítőleg 250 a tulajdonosok száma.** A területeket ma tulajdonló és a területen jelenleg működő vállalkozások többsége jövevény. A területen működő vállalkozásoknak csak töredéke része (alig 5%) mutat egyenes ági kapcsolatot az egykori Csepel Művek vállalatokkal." **A területek nagy része elsődlegesen privatizációs folyamat részeként került értékesítésre.** A privatizáció során többféle megoldást alkalmaztak a környezeti károk rendezésére: volt, ahol a kötelezettséget a vevő átvállalta, volt, ahol csak kizárták a vevői igény érvényesítését az eladóval szemben, és volt, amikor az eladó és a vevő megosztották a felelősséget. A terület 1998-ra elkészülő Részletes Rendezési Terve, - amelynek életbe lépését követően 2000-ben az egykori Gyártelep területét, több, jogilag elkülönített telekrészre osztották fel – szintén befolyásolta a tulajdonviszonyok jelenlegi területi elrendeződését. A tulajdonosok a terület útjainak, vasútjainak és közműveinek gondozásával kapcsolatban a felelősséget a Csepeli Erőműre ruházták. Tovább bonyolítja a hatósági eljárást és teszi kétségessé egy átfogó jellegű határozat kiadásának lehetőségét, hogy a terület nagysága, a szennyező anyagok sokfélesége és a koncentrációk jelentős változása okán összefüggő szennyezett terület nem jelölhető ki.

A Csepel Művek területéhez tartozó nagyszámú ingatlan, illetve tulajdonos közül több vonatkozásában volt folyamatban környezetvédelmi állapotfelméréssel, felülvizsgálattal, illetve több esetben kármentesítéssel kapcsolatos hatósági eljárás. **Ez alapján számos gazdasági szereplő részére került valamilyen környezetvédelmi kötelezés/határozat kiadásra valószínűsíthetően tulajdonosi, használói jogalapon és/vagy mint olyan szervezet, amely a környezeti kárfelelősséget valamilyen szerződéses konstrukcióban átvállalta.** A jelenlegi helyzetről, esetleges eljárásokról azonban nem áll rendelkezésre aktuális információ. A kiadott hatósági határozatok szövege sem ismert.

Egyik gócterület esetében sem ismert, hogy a jelenlegi tulajdonosok az ingatlanok tulajdonjogának megszerzése során milyen vállalást tettek a környezeti terhek elhárítása tekintetében. Általánosságban elmondható, hogy a jelenlegi tulajdonosok tevékenysége és a szennyező góc kialakulása között összefüggés általában nem állapítható meg, ugyanakkor néhány esetben nem zárható ki a vizsgált területen kívüli, vagy felülszennyezés lehetősége.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kvt.) 101-102. §-ában rögzített felelősségi jogalapra támaszkodva ma már nem lehetséges a teljes volt Csepel Művek területét érintő szennyezésért való felelősség egyértelmű és teljes körű visszavezetése az állami tulajdonlással érintett és/vagy megszűnt vállalatokra. Emellett az érintett terület olyan nagyméretű, a szennyezettségi, tulajdonosi, területhasználati viszonyok pedig annyira heterogének, hogy kétséges egy, a volt Csepel Művek területét érintő szennyezés komplex egyidejű mentesítésére vonatkozó műszaki megoldás tervezhetősége.

Mindezen fenti információk alapján a potenciális kárhelyen állapotfelmérés a következő feltétel teljesülése esetén javasolt.

A volt Csepel Művek Gyártelep területe megközelítőleg 240 hektár, **valójában inkább egy rozsdáövezet jellegű városrész, mint egységesen kezelhető szennyezettséggel érintett iparterület.** Méretéből, bonyolult történeti, tulajdonosi és felelősségi viszonyaiból adódóan egészében eleve nem kezelhető egy egységes kármentesítési eljárásban, illetve mérete, a feltárás és mentesítés idő- és forrásigénye alapján nem illeszthető be jelen projekt kereteibe sem. Emellett ráadásul az eltérő "vezérszennyezőkkel", koncentrációval és kiterjedéssel jellemezhető, eltérő kockázatú és különböző beavatkozási technológiákat igénylő nagyszámú gócterület miatt sem közelíthető meg egy egységes kezelési koncepcióval a volt gyártelep egésze. **Ennek megfelelően az állapotfelmérés célja sem lehet** a Csepel Művek egészén egy új, egységes, az előzőnél is kiterjedtebb feltárásokon és helyszíni vizsgálatokon is alapuló "aktualizáló, pontosító" állapotfelmérés elvégzése, egy egységes, átfogó kármentesítés előkészítése céljából.

Az állapotfelmérés célja lehet ugyanakkor jelen projekt keretében annak vizsgálata, hogy a szennyezett területek, gócok között **kiválasztható-e** olyan, a státuszvizsgálatra kijelölt ingatlanok által is érintett, jogi, eljárási és műszaki szempontból is önállóan kezelhető területrészt (góc). Ebben az esetben ez a jelen projekt keretében, mint a mentesítés esetleges I. üteme, illetve annak előkészítése, elvégezhető lehet.

Továbbá az állapotfelmérés elvégzése és a mentesítési folyamat folytatása csak abban az esetben javasolható, ha a projekt eredményes megvalósításához megfelelő az állami felelősség megállapítása egyetemleges kötelezettként, illetve esetlegesen a Kvt. 41. § (5) bek. c) illetve az 56. § (1) bek. c) és e) pontja alapján (amennyiben az ehhez szükséges feltételek fennállnak).

EGYKORI BVM TELEPHELY, HIDAS

A Budapesti Vegyiművek Rt. **Hidasi Gyáregysége** termelő tevékenységre szolgáló üzemi területe mintegy 6 ha. A Mecseknádasd közigazgatási területére eső zagyártározó, zagy ülepítő kazetták, anyagnyerő hely, kezelőtér stb. hasznosítású földrészletek 25 ha kiterjedésűek, ezeken található a kitermelt szennyezett talaj kezelődepóniája is. Az egykor **hordótároló depóniaként használt terület** Hidas közigazgatási területén, az üzemtől északra, az Öreg-patak bal oldalán lévő és iparfejlesztésére előkészített területen található, ez a **státuszvizsgálatra kijelölt, Hidas 0107 hrsz.-ú ingatlan, melynek teljes nagysága közel 20 ha**. Az ingatlanon az Öreg-patak és attól ÉNy-ra kanyargó időszakosan vízelvezető árok által bezárt térrész 180x70 m-es téglalappal jellemezhető területe alatt alakult ki a talajvíz szennyezés gócpontja.

A Budapesti Vegyiművek 1968. és 1987. között 1,2,4,5- tetraklórbenzolt állított elő, amely során a termék mellett mintegy 16 ezer tonna veszélyes hulladék is keletkezett. A hulladék elhelyezésre 1973-tól folytak próbálkozások, majd 1977-ben – a Magyar Állami Földtani Intézet javaslatára – a fenti célból kialakítandó lerakó helyszínéül Garé - Szalánta - Bosta térségében került kijelölésre egy terület. A Garéi lerakó üzemeltetése 1980-ban kezdődött meg. A végleges tároló üzembe helyezéséig – 1971. és 1980. között – a Budapesti Vegyiművek kb. 9.500 tonna (38 ezer db 200 literes hordó) tetraklórbenzol gyártási desztillációs üstmaradékot helyezett el a Hidasi Gyáregysége területén. A hordók egy része a szállítás és rakodás közben megsérült, anyaga kifolyt, és később, a tárolás közben a hordók korróziója is bekövetkezett. Becslések szerint a tárolt hulladék mennyiségének mintegy 5-10 %-a folyt ki a hordókból, és szivárgott be a környező talajba. A Garé község határában kialakított hulladéktároló átadását követően, 1980-ban a Budapesti Vegyiművek megkezdte a Hidason tárolt hulladék átszállítását, nyilvántartás vezetése mellett. A teljes folyamat 1984-ben fejeződött be.

A tevékenység által okozott szennyezés feltárására 1993-ban az ITENVIRO Környezetvédelmi és Szolgáltató Kft. elvégezte a "Klórozott benzolok tárolása által okozott talaj és talajvíz szennyezettség" felmérését a hidasi gyáregység területén, illetve a tényleges lehatárolás ezt követően több körben történt meg. 1995-96-ban kiépítésre került 3 db termelő kút, és egy víztisztító rendszer, elsődlegesen a szennyezés további terjedésének megakadályozása, vagyis lokalizációja céljából. Emellett kísérleteket végeztek a szennyezett talaj biológiai ártalmatlanítási lehetőségei vonatkozásában.

Az elvégzett felmérések eredményei alapján a Dél-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség kötelezte a Budapesti Vegyiműveket a talaj- és talajvíz szennyezés megszüntetésére.

A Budapesti Vegyiművek Rt. közbeszerzési eljárás során a Waterplan Kft.-t bízta meg a környezeti károk elhárítására és megszüntetésére. A munkálatokat a Bionika Kft., az Uránusz Kft. és a Vidra Kft. bevonásával végezték 1998 és 1999 között. A talaj biológiai kezelését alvállalkozóként a Bionika Kft. végezte. A Dél-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőség kötelezte a Budapesti Vegyiművek Rt.-t a klórbenzollal szennyezett felszín alatti víz tényfeltárására. A tényfeltárási vizsgálatok előtt a talajvíz kitermelő rendszert bővítették. A tényfeltárást a Waterplan Kft. végezte. A szennyezett felszín alatti víz kitermelését és tisztítását, valamint a kezelőtéren deponált szennyezett földtani közeg biológiai tisztítását folytatták.

A talajmentesítéssel párhuzamosan 1997-ben – 5 kút üzembe állításával – megkezdődött a talajvíz lokalizációs célú kitermelése, és tisztítása, ez azonban csak a szennyezés terjedésének megakadályozására szolgált. Az illetékes környezetvédelmi hatóság – a lokalizációs folyamat fenntartása mellett – elrendelte a felszín alatti víz szennyezés megszüntetésére vonatkozó megvalósíthatósági tanulmány készítését, amelyet újabb, kiegészítő tényfeltárási folyamat előzött meg. **Az így elkészített dokumentációt a környezetvédelmi hatóság elfogadta, és a Budapesti Vegyiműveket a műszaki beavatkozás folytatására kötelezte.** Az előírás szerint a mentesítési folyamat eredményéről 2007. október 31-ig záródokumentációt kellett összeállítani, amelyben javaslatot kellett tenni a megtisztított talaj funkciójának megfelelő elhelyezésére, vagy esetleges további kezelésére. **A műszaki beavatkozást a Budapesti Vegyiművek Zrt. 2007 elejéig végezte, ekkor felszámolás alá került, a vízkitermelést és tisztítást, valamint a deponált szennyezett felszín alatti közeg kezelését abbahagyták.**

A Dél-dunántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a **Budapesti Vegyiművek Zrt. felszámolójaként az ÁFI Felszámoló és Vagyonkezelő Zrt.-t a klórbenzol szennyezés állapotfelmérésére kötelezte.** Az állapotfelmérést a Waterplan Kft. végezte. Ezt követően hatóság által kezdeményezett állapotfelmérésről van tudomásunk, amelyet a BGT Kft. végzett. 2010 után a kötelezettre kiszabott eljárási bírságon kívül nincs információ a területről, illetve a kármentesítési eljárásról sem.

A BGT Hungaria Környezettechnológiai Kft. Budapest, 2010. június-i állapotfelmérési dokumentációjának megállapításai szerint a szennyezett földtani közeg legnagyobb becsült elterjedési területe 10000 m², térfogata 67000 m³, míg az oldott szennyezettségi csóva becsült elterjedési területe 72000 m², térfogata 100000 m³. A dokumentáció a hatályos „D” határértéket meghaladó szennyezettség elterjedésére vonatkozó adatokat nem tartalmaz, javasolja ugyanakkor új, kockázati alapú D határértékek meghatározását. **E 2010-es felmérési eredmények óta a szennyezettség állapotára, kiterjedésére vonatkozó információ nem áll rendelkezésre.** A rendelkezésre álló információk szerint, „mivel a szennyezettség veszélyeztette a talajvizet termelő Bonyhád Déli vízmű kútjait, ezért azok használatát megszüntették”, illetve céltámogatási finanszírozással mélyebb vízadót hasznosító kitermelő kutakat létesítettek. A vízmű és vízbázis jelenlegi státusza, illetve esetleges érintettsége, az ebből potenciálisan

származó kockázatok miatt kiemelt jelentőségű. A korábbi, részben a szennyezettség terjedéséről, részben viszont a csóva összehúzódásáról szóló, **ellentmondó információk tisztázása humán egészségügyi, illetve a környezeti elemeket érintő a koc-kázatok szempontjából is meghatározó kérdés.**

Az állam felelősségét illetően nem merült fel kétség. A jelenlegi kötelezett a Budapesti Vegyiművek Zrt. "f.a.", amely még létező jogi személy és a felszámolási eljárás állásáról jelenleg nincs információ. A szennyezettség forrását képező, korábban gyártási desztillációs üstmaradék hulladék hordós tárolására használt terület a Budapesti Vegyiművek Zrt. „f. a.” tulajdona. A szennyezettség azonban a legutóbbi, 2010-es felmérés eredményei szerint több külső ingatlant is érint, ezen feltételezhetően jelenleg is szennyezett ingatlanok tulajdonviszonyai nem ismertek.

A fentiekben tárgyalt információk szerint a vizsgált ingatlanon, illetve környezetében jelen lévő szennyezettség miatt további műszaki beavatkozás volna szükséges. Korábbi előkészítő becslések – részletezett célok, műszaki megoldások és ütemezés nélkül – a szükséges beavatkozás költségét 7-10 milliárd Ft között becsülték (2015-17 évi becslések). Megfelelő megbízhatóságú becslés azonban csak új állapotfelmérés, illetve tényfeltárás alapján kidolgozott célok és műszaki megoldások alapján készíthető.

Fentiek alapján elsődleges fontosságú lenne a jelenlegi szennyezettségi állapot feltárása, a felszín alatti víz szennyezettség aktuális horizontális és vertikális kiterjedésének felmérése, az esetleges elmozdulás illetve, a 2010-ben jelzett kedvező trendek ellenőrzése. Tisztázandó a bonyhádi vízbázis állapota, esetleges érintettsége. Ha a vízbázis jelenleg nem is aktív, illetve ha mélyebb rétegek termelésére állították át, akkor is feltétlenül tisztázandó a vizsgált szennyezettségből kiinduló, a vízbázis (korábbi) védőterületét potenciálisan elérő terjedés lehetőségének kérdése. Tisztázandó továbbá, hogy a kitermelt és deponált szennyezett talaj tekintetében milyen további intézkedések szükségesek.

Mindezen fenti információk alapján a potenciális kárhelyen állapotfelmérés elvégzése javasolt.

Az állapotfelmérésre vonatkozó általános elvárások mellett az állapotfelmérés keretében a további szükséges intézkedések kidolgozásához elsődlegesen elvégzendő feladatok:

- a kiépített kármentesítési rendszer jelenlegi állapotának meghatározása;
- mintavételes állapotfelmérésre használható műtárgyak felderítése, megfigyelő és termelő kutak állapotvizsgálata;
- a felszín alatti víz szennyezettség esetleges horizontális és vertikális elmozdulásának vizsgálata, a 2010-ben előjelzett trendek érvényesülésének ellenőrzése;
- a Bonyhád-Dél vízbázis üzemelési státuszának, aktuális állapotának, esetleges érintettségének előzetes felmérése, illetve lehetőség szerinti annak a kérdésnek a tisztázása, hogy a kárhelyről kiinduló szennyezés érinti vagy nem érinti a vízbázist;
- a Hidas 0107 hrsz.-ú ingatlanról kitermelt, mikrobiológiai kezelés céljából más ingatlanon (Mecseknádasd 038/c hrsz.) deponált szennyezett talajhoz kapcsolódó kötelezettségek kérdésének tisztázása,
- a Mecseknádasd 038/c hrsz.-ú ingatlan jelenlegi és esetleg tervezett területhasználati viszonyainak ismerete,
- lehetőség szerint a kárhelyhez kapcsolható szennyezettség valós kockázatának meghatározása.

EGYKORI SZÖVŐGYÁR, COLORTEX, BUDAPEST XV.

A Budapesti Finomkötöttárugyár egyik elődállalata volt a Rákospalotai Kötöttárugyár, mely az 1151 Budapest, Szövőgyár utca 11-21. számok alatti területen működött. A gyár eredetileg egy rákospalotai földszintes parasztházban és néhány hozzá épített fa barakképületben működött, melyek leégése után kezdetben földszintes, majd a géppark bővülésével többemeletes, toldaléképületekkel kiegészített gyárépületet emeltek. A pincében működött a kazánház és a harisnyaformázó üzem. 1923-24-ben a területen gyapjúfonodát létesítettek az alapanyag-szükséglet kielégítésére. Fontos céljuk volt a keletkező hulladék újrafeldolgozása. 1938-ban – a háborús készülődés jegyében – bővítették a fonodát. A háború alatt katonai parancsnokság alá került, a nyilas uralom idején kifosztották, így mikor 1945. január 8-án a szovjet csapatok elfoglalták, csak romokat és rozsdás gépeket találtak. 1948. március 28-án állami tulajdonba vették a 100-nál több foglalkoztattal működő üzemeket, így a rákospalotai üzemet is. 1963-ban a textilgyárak és kötöttárugyárak összevonása

és korszerűsítése keretében alakult meg a Budapesti Finomkötöttárugyár (BFK), a vállalat központját Zuglóban alakították ki. A gyár az ezt követő években nagyarányú fejlesztéseket és bővülést végzett. Az 1970-es évek végén kezdődött meg a fejlesztés intenzív szakasza, mely magában foglalta a kiegészítő gépeket érintő fejlesztéseket. Ennek keretében olajfűtési technológiát vezettek be, ennek a részét képezte egy 1975-ben üzembe helyezett 25 m³-es olajtartály a rákospalotai üzemben. 1990-ben előbbi technológiát gáztüzeléssel cserélték fel, azonban az olajfűtés műtárgyai (tartály, vezetékek stb.) korábbi telepítési helyükön maradtak. Az 1980-as években a vállalat folyamatosan fejlődött, idővel erőteljesen növelni tudta piaci pozícióit nyugaton is. A műszaki, kereskedelmi és gazdasági fellendülésnek az 1988. évi APEH-revízió vetett véget. Az adósságokat törleszteni tudták, azonban a rugalmatlan termelői szerkezet és a növekvő bérmunkadíjak miatt végül felszámolás alá került a vállalat. 1995. június 26-án a Kvantum Bank Rt., mint felszámoló adta el a korábbi gyár üzemi területének egy részét a COLORTEX Kft-nek, a Kft. a megvásárolt 1464 m²-es területen a meglévő, korszerűsített technológiával – gázüzemmel – folytatta a tevékenységet.

A jelenleg rendelkezésre álló információk alapján a korábban a területen működött textilipari üzemek technológiai és anyagfelhasználásuk nem rekonstruálható, **az egyetlen vizsgált technológia az 1975 és 1989/90 között alkalmazott olajfűtés, amelynek tartálya a tárgyalt szennyezettség feltételezett forrása.**

A 2017-es tényfeltárás szerint a szennyezéssel bizonyítottan érintett, és a vizsgált ingatlanok közül a 88326 hrsz.-on társasház található. Ez az ingatlan a Szövőgyár u. 23., amely a 2003-ban szennyezettnek bizonyult kút ingatlana, korábban a gyárhoz tartozó szolgálati lakás volt.

A korábbi 888324, 888323 és 88322/3 ingatlanokat is magában foglaló 88323 hrsz.-ú és 6305 m² területű ingatlan része jelenleg a korábbi Budapesti Finomkötöttárugyár (BFK) 888324 hrsz.-ú ingatlana, amelyen a mára eltávolított fűtőolajtartályt azonosították szennyezőforrásként. A feltárt szennyezettség

becsült elterjedése jórészt ezt az ingatlant érinti, az elbontott üzemépületek helyén végzett jelenlegi tevékenységről nincs információnk, az ingatlan tulajdonosa jelenleg már a DINAMO INVEST Kft. A 88323/2 hrsz.-ú jelenlegi területén (az ingatlanhatárok 2017 óta itt is változtak) szennyezett feltárás nem volt, de a talaj- és talajvíz szennyezettség becsült kiterjedése ezt az ingatlant is érinti a záródokumentáció szerint. Ezen a tulajdonos LABSYSTEM Kft. végez tevékenységet, irodaháza áll ott, de a terület nagyobb része beépítetlen.

A vizsgált ingatlanok közül a 88322/1 hrsz.-ú és a 88325 hrsz.-ú a korábbi felmérés szerint valószínűsíthetően szennyezetlenek, ellenben érdemi szennyezettség található a 88327 hrsz.-ú (közút, Szövőgyár u.) ingatlanon, amely a vizsgálat tárgyát képező ingatlanok között nem szerepel.

A COLORTEX Kft. 2003-ban értesült a korábbi üzemi területhez tartozó, szomszédos ingatlanon (volt szolgálati lakás) felfedezett gázolaj-szennyeződésről, amely a szomszédos Szövőgyár utca 23. szám alatti ásott kútban jelent meg. Az értesített Közép-Duna- völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség munkatársai a helyszíni szemle alkalmával tárták fel a telek ÉK-i sarkában elhelyezett süllyesztett olajtartályt. A nyomáspróba tanúsága szerint a tartály sérülésmentes volt, azonban az akkor a tartályból és az ásott kútból vételezett minták a gázolaj-szennyezés egyezését mutatták.

A COLORTEX Kft.-t a hatóság földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezettségének részletes tényfeltárására kötelezte, majd beadott, de el nem fogadott dokumentációk és fellebbezések után ismételten tényfeltárás elvégzését írta elő. Ezt követően ismételt fellebbezések, határidő módosítások és bírósági eljárások után **a COLORTEX Kft. 2017. novemberben benyújtotta a megbízásából a SÖVIT Környezetvédelmi Kft. által elkészített tényfeltárási záródokumentációt**, illetve a tényállás tisztázása érdekében előírtak szerint egy további kiegészítő dokumentációt is. A 2017-ben benyújtott dokumentációk alapján a hatóság 2018. januárban végül az eljárást megszüntette, mert a feltárt tények alapján "A szennyezés minden kétséget kizáróan az 1975-1989 közötti időszakban, a jogutód nélkül megszűnt Budapesti Finomkötőtárugyár üzemeltetése során keletkezett."

Az elvégzett vizsgálatok és az ÁMEI Ásványolajtermék Minőségellenőrzési Zártkörűen Működő Részvénytársaság 2004-es szakvéleménye alapján megállapításra került ugyanis, hogy a tartályban lévő nem színezett ipari fűtőolaj biztosan 1989 előtti, mivel ezt követően mesterségesen színezték a fűtőolajakat.

A fentiek alapján a COLORTEX Kft. álláspontja szerint a fűtőolaj-tartály tehát az 1975-ös telepítése után legfeljebb

1990-ig, a gázra való áttérés bevezetéséig üzemelhetett, a Budapesti Finomkötőtárugyár tulajdonlása és használata alatt. Ezt támasztja alá a szennyezéssel kapcsolatban feltárt azon körülmény is, miszerint a 2003-ban az ásott kútból és a tartályból vett minták vizsgálata alapján a hatóság laboratóriuma megállapította, hogy azonos típusú szénhidrogén komponenseket tartalmazó szennyezésről van szó és az elvégzett szakértői vizsgálat szerint a tartályban lévő nem színezett ipari fűtőolaj biztosan 1989 előtti, mert később a fűtőolajakat színezték. A Záródokumentációban foglaltak szerint az állami tulajdon megsűnését követően nem ismert semmilyen dokumentált havária, mely következtében fűtőolaj elfolyás lett volna valószínűsíthető, **a gázra való áttérés és a tartályban talált 1989 előtti olaj miatt a fűtőolaj használata kizárható a COLORTEX Kft. tulajdonlása alatt.** A szennyezésről mindezek alapján megállapítható volt, hogy az csak az 1975-1989 közötti időszakban, tehát a jogutód nélkül megszűnt Budapesti Finomkötőtárugyár üzemeltetése során keletkezett.

A környezetvédelmi hatóság a fenti okokból lezárt eljárás után 2019-ben a Miniszterelnökséghez fordult, a közszolgálatért felelős államtitkár közbenjárását kérve az Agrárminisztérium felé az állami szerepvállalással kapcsolatosan a szennyezés kármentesítésében. A rendelkezésre álló információk szerint **a COLORTEX Kft.-vel, mint kötelezettel szemben folytatott kármentesítési eljárás lezárása óta további eljárási lépés nem történt, hatályos kötelezés nincs.**

A 2017-ben végzett tényfeltáró vizsgálatok keretében a területen feltárt fűtőolaj jellegű szennyezettség a talajban és a talajvízben is kimutatható volt, illetve a gócterületen több furatban önálló fázisú felúszó CH is megjelent. A korábbi eljárásban a szennyezettség forrásaként a feltárt szennyezettség gócéban, az akkori 88324 (jelenleg 88323) hrsz.-ú ingatlan ÉK-i sarkában fellelt fűtőolajtartályt azonosították, amelyet 2003-ban el is távolítottak (a csatlakozó vezetékek eltávolításáról nincs információ). A 2003. évben a szomszédos ásott kútból és a tartályból vett minták vizsgálata alapján a hatóság laboratóriuma megállapította, hogy azonos típusú szénhidrogén komponenseket tartalmazó szennyezésről van szó. A szennyezőforrást illetően ugyanakkor a 2017-es tényfeltárási záródokumentáció kételyeket fogalmaz meg, mivel a tartály nyomáspróbája lyukadást nem mutatott, a környező talajban pedig a vizsgálatok felszínközelségben nem mutattak ki talajszennyezést (nagyobb mélységben, 3,5 m-től viszont igen).

Az alifás (TPH) és monoaromás (BTEX) szénhidrogénekre irányuló analitikai vizsgálatok magas koncentrációban mutattak ki TPH és BTEX vegyületeket a talaj 3,5-10 m-es rétegeiben, illetve a talajvízben is. A talajszennyezettség vertikális lehatárolását mintavétel nem erősítette meg, az extrapolációval becsült legnagyobb szennyezett mélység mintegy 15 m volt. A 2017-es vizsgálatok a feltárt TPH és BTEX szennyezettséget horizontálisan lehatárolták, bár a kisszámú lehatároló pont nem zárja ki a számított – ~3400 m² felszíni vetületű – és ábrázolt szennyezettségnél jelentősebb kiterjedés meglétét. Bizonytalanságot jelent még, hogy PAH tartalomra irányuló vizsgálatokra - vagy szűrővizsgálatra - ismereteink szerint eddig nem került sor, illetve hogy a talajszennyezettség vertikális lehatároltsága mintavételezéssel nem igazolt.

A feltárt szennyezettség kockázatát a 2017-es tényfeltárás mérsékeltnek ítéli, amely csak monitoring vizsgálatokat tesz szükségessé, a felúszó szénhidrogénnel kapcsolatos intézkedési javaslatot sem fogalmaz meg. A 2017-es tényfeltárás kiegészítése a detektált maximumokat javasolta célértékként elfogadni, az eljárás 2018-as megszűntével azonban elfogadott célérték, illetve hatályos javaslat sincs.

A környezetvédelmi hatóság szerint ugyanakkor "A bemutatott vizsgálati eredmények alapján a feltárt szennyezés felszámolása a Járási Hivatal álláspontja szerint aktív beavatkozást igényel". A szennyezettség tényleges kockázata a jelenlegi, aktuális szennyezettségi állapot feltárása, minden valószínűsíthető komponensre kiterjedő vizsgálatok, a korábbinál nagyobb megbízhatóságú lehatárolás, illetve a terjedésre és a humán egészségügyi és környezeti kockázatokra vonatkozó részletes modellszámítások alapján volna megítélhető.

VAN-E MŰKÖDŐ SZENNYEZŐ FORRÁS A KÖZELBEN / KÖRNYEZŐ TERÜLETEK SZENNYEZETTSÉGE:

A feltárt szennyezettség becsült elterjedése jórészt a jelenlegi 88323 hrsz.-ú ingatlant érinti (amely ingatlan tartalmazza a korábbi 888324 hrsz.-ú ingatlan területét, illetve a korábbi 88322/3 hrsz.-ú ingatlan egy részét is), illetve érinti a 88323/2 hrsz.-ú ingatlan jelenlegi területét is, valamint a 88326 hrsz.-út, amely a 2003-ban szennyezettnek bizonyult kút ingatlana. A hivatkozott záródokumentációban közöltek alapján az eseti megrendelésben szereplő ingatlanokkal szomszédos területek közül a szennyezettség a 88327 hrsz.-ú ingatlant érinti, ez a gócterület közelében húzódó közút (Szövőgyár u.) területe. Egyéb információk a környező területek állapotáról, esetleges szennyezettségéről nincs.

Az állami felelősség megállapíthatósága valószínűsíthető. Azonban jelenleg nincs kijelölt, az állam nevében a kármentesítés érdekében eljáró szervezet.

A rendelkezésre álló információk alapján az érintett területen részletes tényfeltárás elvégzése javasolt. A területen már került elvégzésre tényfeltárás, amelynek eredményei a terület környezeti állapotát jellemzik, így állapotfelmérés már nem szükséges. A korábbi hatósági eljárásban az állami felelősség is igazolásra került, legalábbis az ismert szennyezés tekintetében.

A tényfeltárásra vonatkozó általános elvárások mellett az elvégzendő felmérés keretében elsődleges feladatok:

- a vizsgálandó komponenskör felülvizsgálata – egyedi BTEX komponensek vizsgálata, esetleges PAH szennyezettség ellenőrzése, illetve szűrővizsgálat egyéb lehetséges korábbi eredetű szennyezettség ellenőrzésére;
- a korábban feltárt szennyezettség horizontális lehatárolásának pontosítása, illetve aktualizálása, mintavételes vertikális lehatárolás elvégzése;
- vizsgálatok a terjedés rekonstruált iránya, az aktuális szivárgási irány és sebesség illetve nyomás-szintgradiens lokális alakulása ellentmondásainak feloldására, illetve ezek, és az irodalmi adatok alapján várható térségi szivárgási irány eltérésének magyarázatára;
- terjedési prognózis kidolgozása modellszámítások alapján, a modellszámítást ténylegesen korlátozó adottságok felmérése (A tényfeltárás szerint „a szennyeződés jövőbeli mozgását elsősorban a felszín alatti vezető közegek (feltöltött pincék, közművek) ismeretlen futása és kiterjedése miatt pontosan előre jelezni nem lehetséges”, a szennyezettségi maximumok, illetve a felúszó CH 7-8 m-es mélységében azonban építmények, műtárgyak előfordulása nem valószínűsíthető);
- humán egészségügyi és környezeti kockázatok felülvizsgálata, újraértékelése, ezek alapján D célállapot határérték-javaslat kidolgozása és a további szükséges intézkedések meghatározása.
- időközben egyeztetni szükséges az állami kötelezett lehetséges személyéről is.

A területen korábban feltárt szennyezettségről rendelkezésre álló információk, a korábbi területhasználatok és az ingatlanok e-közmű szerint elérhető jelenlegi állapota alapján, amennyiben a területeken beavatkozást igénylő szennyezettség jelenléte bizonyosodik be, a mentesítés várható költsége 1 Mrd Ft alattira – de ezt megközelítő értékre – becsülhető.

HM MISKEI ÚTI LAKTANYA, 6300 KALOCSA, MISKEI ÚT 97.

Állapotfelmérés, mintavétel nem történt a területen. A területről rendelkezésre áll egy 2019-ben történt környezetvédelmi szempontú helyszíni bejárás jegyzőkönyve, mérés, vizsgálat ugyanakkor nem történt. Ezek mellett a területről készült archív légifelvételek is elérhetők.

A bejárás során a korábbi üzemanyag és HTO tartályok egy része azonosításra került, a következők szerint. Az üzemanyag kiszolgáló kút közelében a helyszínen lévő tájékoztatás, valamint a földalatti üzemanyag tartályok szellőzőinek darabszáma alapján 1 db 25 m³-es és 2 db 50 m³-es feltehetően gázolaj tárolására használt tartályok helyezkednek el. A 12-es épület mellett 1 db 25 m³-es háztartási tüzelőolaj (továbbiakban: HTO) tárolása céljából használt tartály, valamint a sportpálya melletti területen 1 db 25 m³-es HTO tartály került előtalálásra. Ezt követően megtekintésre került a nőtlen szálló és a parancsnoki épület közötti területen 1 db 25 m³-es földalatti, feltehetően HTO tartály. Továbbá a nőtlen szálló épületében 1 db 400 literes szintén HTO tartály, a javító műhely épületében és a műhely mögötti területen egyenként 400 literes olajtároló helyezkedik el. A színházteremnél lévő kazánházban 2 db 200 literes HTO tartály található. Ezenkívül megtekintésre került az egykori gépjármű mosó, valamint a hordós tároló, melyet feltételezhetően olajos rongyok tárolására használtak. A hordók tisztításáról nem áll rendelkezésünkre információ. A 2019.05.28-án lekért objektum egyedi nyilvántartó lapon 3 db 25 m³-es, 3 db 50 m³-es és 3 db 125 m³-es földalatti üzemanyag tároló szerepel. A bejárás során azonban szemrevételezés alapján 1 db 50 m³-es és 3 db 125 m³-es földalatti üzemanyag tároló nem került megtalálásra. Környezetvédelmi szempontból megállapítható, hogy a helyszínen hozzávetőlegesen 50 tonna termelési és 5 tonna elektronikai hulladék található. Az elhangzottak alapján ezen hulladékok elszállítására intézkedés történt.

A terület 1/1 arányban a Magyar Állam tulajdonában van, a terület használat katonai tevékenységhez köthető. Tulajdonosi jogok gyakorlója: Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., a vagyonkezelő pedig a Honvédelmi Minisztérium.

A bejárás során feltártak, illetve a korábbi területhasználat ismeretében nem zárható ki szennyeződés jelenléte. Mindezek ismeretében az ingatlan területén az **állapotfelmérés elvégzése javasolt**.

Az állapotfelmérésre vonatkozó általános elvárások mellett az állapotfelmérés keretében elvégzendő:

- archív információk beszerzése (légifotók, interjúk),
- a potenciális múltbeli szennyezőforrások térségét célzó talaj- és talajvíz mintavételek/vizsgálatok,
- a mintavételi pontok kijelölése során törekedni kell arra, hogy – a fentiek mellett – reprezentálják a teljes területet,
- a tartályokban található-e folyadék/olajsár,
- szükség szerint tűzszerészeti vizsgálat,
- a vizsgálatok alapvetően a szennyezőforrás jellegéből adódó komponensekre kell, hogy kiterjedjenek,
- az állapotfelmérés során - a múltban végzett tevékenységek mellett - szükséges vizsgálni a jelenlegi területhasználatot, várható hasznosítást,
- található-e jelenleg hulladék, veszélyes anyag a területen (a 2019-ben helyszínen lévő hulladékok elszállításra kerültek-e),
- amennyiben kimutatható szennyeződés, valószínűsíthető-e szomszédos ingatlanok érintettsége.

TAPOLCA, VASÚTÁLLOMÁS

A vizsgált terület a Tapolca 1696/2 hrsz.-ú ingatlan, Tapolca vasútállomás területe a Magyar Állam kizárólagos tulajdonában van (a tulajdonosi jogok gyakorlója a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.), vagyonkezelője a MÁV Zrt. Az ingatlan területe 150 745 m², mely jelenleg is Tapolca vasútállomás üzemi területe. Az állomás Tapolca város D, DNY-i részén található, szomszédságában Ny felől mezőgazdasági területek, szántók, K-ÉK felől gazdasági és közlekedési területek húzódnak.

A terület több mint egy évszázada vasútállomás, illetve a vasútüzem kiszolgáló terület, a közelmúltban újult meg az 1900-as évek elején épült vasútállomás épülete és környezete is, műemléki igényű felújítás és korszerűsítés során. A területen sok évtizeden át folytatott tevékenységek: az üzemanyag lefejtés, tárolás, üzemanyag kiszolgálás, a munkagépek szerelése és vizsgálata során magas volt a szénhidrogén jellegű szennyezőanyagok, elsősorban a gázolaj, kenőolaj és motorolaj, illetve a nosztalgiavonat kiszolgálásához a pakura környezetbe való kikerülésének az esélye.

Az elmúlt évtizedekben a Tapolca vasútállomás területén feltárt felszín alatti szennyezettségekhez kapcsolódóan két kármentesítési eljárás indult.

I. ELJÁRÁS

A Tapolca vasútállomás (jelenlegi 1696/2 hrsz.) területén a volt olajfogó, olajkert, gázolaj feladó- és lefejtő területén a korábbi tevékenységből származó talaj- és talajvízszennyezés megszüntetése érdekében a területileg illetékes környezetvédelmi hatóság műszaki beavatkozás elvégzésére kötelezte a MÁV Zrt.-t. A beavatkozást a környezetvédelmi hatóság elfogadta, egyben előírta a területen kármentesítési utómonitoring végzését 4 éven keresztül.

A kármentesítési monitoring 4 éve során több alkalommal is (D) kármentesítési célállapot határérték (1000 µg/l) feletti összes alifás szénhidrogén (TPH) szennyezés került kimutatásra mely a területen addigra megkezdett másik folyamatban lévő kármentesítési munkák környezetében található. BTEX szennyezettség nem volt kimutatható.

Az utómonitoring időszakról készült dokumentációt a környezetvédelmi hatóság nem fogadta el és részletes tényfeltárás elvégzését írta elő. A határozatot a MÁV Zrt. megfellebbezte. A fellebbezés indoklásában előadták, hogy a tárgyi kármentesítéstől álláspontjuk szerint nem elválasztható az ugyanezen hrsz.-ú ingatlanon, az Állomásfőnökség területén detektált szennyezés mentesítése, mivel a két kötelező határozat kvázi ugyanazt a területet fedi le. Javasolták a 2 db szennyezettséget mutató kút további üzemeltetését a másik eljárás beavatkozásra kötelező módosító határozatában foglaltak szerint. A fellebbezés szerint a környezetvédelmi hatóság előzőleg mindezen javaslatokat nem fogadta el, figyelmen kívül hagyta továbbá azon tény is, hogy a másik beavatkozás során a MÁV Zrt. végeztetett tényfeltá-

rást, mely alapján a szennyezettség lehatárolása, a területre már korábban megállapított (D) kármentesítési célállapot határértékig, megtörtént. A feltártak alapján – a másik eljárásban benyújtott dokumentációban – további beavatkozást tartottak szükségesnek. A MÁV Zrt. álláspontja szerint az, hogy ugyanarra a területre ismételten tényfeltárást végezzenek teljes mértékben indokolatlan volt.

A fellebbezésben foglaltakra való tekintettel a környezetvédelmi hatóság a kármentesítési monitoring záródokumentációt elbíráló határozatát visszavonta és az elsőfokú eljárást folytatta.

II. ELJÁRÁS

A Tapolca vasútállomás területén, a fenti eljárással érintettel megegyező ingatlanon (1696/2 hrsz., akkor 1696) egy másik kármentesítési eljárás indult 2008-ban, amikor a környezetvédelmi hatóság a Tapolcai Állomásfőnökség Fűtőházi XXVIII. sz. vágányának környezetében kimutatott talaj és talajvízszennyezés miatt megindította a kármentesítési eljárást, és elrendelte, hogy a MÁV Zrt. Szombathelyi Igazgatóság a részletes tényfeltárást végezze el. A tényfeltárást során a meghatározandó szennyező komponens a földtani közeg esetén és a felszín alatti víz esetén az összes alifás szénhidrogén (TPH) volt. A vizsgálati eredményeket értékelő dokumentációt és hiánypótlását a elfogadta és elrendelte a beavatkozást.

A beavatkozást a Saubermacher Magyarország Kft. a talaj és a talajvíz szennyezettség aktualizáló tényfeltáráásával kezdte. Ezután beavatkozási tervmódosítást nyújtott be, mely szerint a talajvíztisztítást a vákuumszivattyús módszer helyett drén-szivárgórendszerrel, a talaj tisztítását ex situ biodegradációval, a bennmaradó részt pedig in situ talajmosatással tervezi elvégezni. Az aktualizáló tényfeltárást és a beavatkozási terv módosítását a környezetvédelmi hatóság elfogadta és a beavatkozás elvégzésének határidejét 2013. december 31-re módosította. A 2013-ig folytatott beavatkozás után a mentesítési területen a talajvíz TPH koncentrációja nem haladta meg a (D) kármentesítési célállapot határértéket, a talajcsere ugyanakkor egy részterületen nem volt teljes körűen végrehajtható, mert a vágányok és szerelőaknák bontásával, visszaépítésével járó munkálatok az adott szerződés keretei között nem voltak elvégezhetőek. Emellett a beavatkozás során az érintett terület É-i folytatásában is további szennyezett területet tártak fel, amelyet vizsgálatokkal le is határoltak.

A beavatkozásról készült 2013. decemberi dokumentáció a környezetvédelmi hatósághoz benyújtásra került. A beavatkozási záródokumentáció a beavatkozás folytatását javasolta a területen még jelen lévő, de az addigi szakaszban ki nem termelhető talajszennyezés megszüntetése kapcsán. Tekintettel arra, hogy a talajvízből vett minták a beavatkozás sikerességét igazolták, így a talajvíztisztítást további fenntartása a dokumentáció szerint szükségtelen, így erre vonatkozóan nem is tettek javaslatot. A beavatkozási záródokumentáció részletesen bemutatta a további beavatkozási teendőket az elvégzett állapotfelmérések alapján, illetve javaslatot tett a két kármentesítési együttes, egységes kezelésére egy eljárásban, valamint a monitoring hálózatok összevonására is. A dokumentációt a környezetvédelmi hatóság elfogadta és beavatkozás folytatását rendelte el, de a javaslattal szemben nem csak a talaj szennyezettsége miatti beavatkozás folytatását írta elő, hanem a határozat kifejezetten rendelkezik a víztisztító berendezés további üzemeltetéséről is.

A határozatot a MÁV Zrt. megfellebbezte, mely alapján a környezetvédelmi hatóság a kármentesítési eljárás miatti kötelezést tartalmazó határozatát visszavonta és az elsőfokú eljárás folytatásáról döntött. A kármentesítési eljárásban ezután kiadott további határozatról, végzésről, egyéb hatósági dokumentumról nincs információ.

A 100 % állami tulajdonú, állami tulajdonú ingatlanon működő MÁV Zrt. tárgyi, már a jelenlegi társasági formába alakulás előtt is (legalább részben) fennálló szennyezéssel érintett kárhely kármentesítéséért való felelősségét az "állami felelősségi körbe" sorolható, ugyanakkor ebből az értelmezésből még nem következik, hogy más definíciós környezetben ez az értelmezés alkalmazható. Jelen projektben nem ismert olyan információ, amely a kárhely tekintetében a további munkavégzés lehetőségét kizárná, a következőkre is figyelemmel.

A MÁV Zrt. a KEHOP 3.3.0 pályázaton beavatkozás támogatása céljából nem vehetne részt, mivel önálló jogi személyként a szennyező jogutódja, illetve a Kvt. 102. § alapján nem mentesül a kármentesítési kötelezettség alól. A KEHOP PLUSZ felhívás feltételei jelenleg még nem érhetőek el, így a támogatható beavatkozások körének bővítése érdekében célszerű lehet a vonatkozó felhívást úgy véglegesíteni, hogy az az elfogadott Operatív Program által nyújtott lehetőségen belül a lehető legszélesebb kedvezményezett kör és kárhelyek részvételét tegye lehetővé. Javasoljuk az erre vonatkozó egyeztetések kezdeményezését, lehetőség szerint.

VAN-E MŰKÖDŐ SZENNYEZŐ FORRÁS A KÖZELBEN / KÖRNYEZŐ TERÜLETEK SZENNYEZETTSÉGE

A tárgyi ingatlan szomszédságában Ny felől mezőgazdasági területek, szántók, K-ÉK felől gazdasági és közlekedési területek húzódnak, ezeken működő, az eseti megrendelő szerint vizsgált Tapolca 1696/2 hrsz.-ú ingatlan állapotára esetlegesen hatást gyakorló szennyezettségről, illetve szennyező forrásról nincs információnk. Az áttekintett dokumentációkban bemutatott, illetve említett, 1991-től végzett vizsgálatok sem valószínűsíthetően szomszédos ingatlanról eredő, sem a vasútállomás területéről eredő és a környező ingatlanokat is érintő szennyezettséget nem tártak fel. Egyéb információk a környező területekről nincs. Internetes és térképi azonosítás nem tárt fel működő, vagy ismert más szennyező forrást a közelben.

A tárgyi ingatlanon máig folyamatban lévő két kármentesítési eljárásban elvégzett vizsgálatok eredményeképp, az ott feltárt szennyezett területrészek állapotáról viszonylag sok információ áll rendelkezésre. A néhány monitoring kútra kiterjedő, rendszeres talajvíz vizsgálatoktól eltekintve azonban ezek az információk már közel egy évtizedesek (monitoring záródokumentáció, illetve beavatkozási záródokumentáció is 2013-ban készült legutóbb). Szintén nehezíti a rendelkezésre álló információkból a megfelelő megbízhatóságú értékelés kialakítását, hogy az átfedő területeken, de külön eljárásban készült vizsgálatok és értékelések rendszerint egyes kisebb részterületekre koncentrálnak, amelyek egymáshoz való viszonyának pontosítása, illetve ezek eredményeiből egy összesített kép kialakítása nem mindig lehetséges. Szükséges volna az „elakadt” kármentesítési eljárások – a MÁV Zrt. által már kezdeményezett – összevonása, a teljes állomási ingatlan egységes kezelése, az egyes szennyezett részterületek állapotát és a teljes érintett terület egészének állapotát egyaránt feltáró vizsgálatok elvégzése, valamint ennek hosszú távú megfigyelésére alkalmas monitoring rendszer létesítése, ami egyben alapot nyújtana a jelenlegi szennyezettségből eredő potenciális humán egészségügyi, illetve környezeti kockázatainak megfelelő megbízhatóságú, aktualizált elemzéséhez, illetve a továbbiakban szükséges intézkedések, beavatkozási lépések meghatározásához és tervezéséhez.

A rendelkezésre álló információk alapján az érintett területen részletes (aktualizáló) tényfeltárás elvégzése javasolt.

A tényfeltáráshoz kapcsolódó általános elvárások mellett az elvégzendő felmérés keretében elsődleges feladatok:

- az azonos ingatlanon és részben átfedésben lévő részterületek egységes kezelése,
- a területen potenciálisan szennyezettséget okozó komponenskör felülvizsgálata, a korábban már vizsgált esetleges BTEX szennyezettség mellett a PAH komponensek jelenlétének ellenőrzésével;
- az aktuális szennyezettségi állapot meghatározása, a beavatkozás eddigi szakaszai után még a területen található maradék szénhidrogén szennyezettség által érintett terület kiterjedésének, az egyes részterületek állapotának felmérése a talaj és a talajvíz szennyezettsége tekintetében is;
- a további beavatkozást igénylő területek, szennyezettségek azonosítása;
- az olajos szennyvizek gyűjtő- és kezelő műtárgyainak felülvizsgálata;
- az esetlegesen még meglévő potenciális szennyezőforrások azonosítása, szükséges intézkedések meghatározása;
- a korábban a területen kezelt, illetve tárolt, mintegy 2000 m³-nyi, a beavatkozás korábbi fázisában szennyezett kitermelt talaj „sorsának” felderítése, a kezelő-/tárolótér állapotának ellenőrzése;
- a meglévő monitoring kutak és furatok felderítése, ezek állapotának vizsgálata, a teljes érintett terület állapotának ellenőrzésére alkalmas monitoring rendszer tervezése, kialakítása.

Összességében megállapítható, hogy a vizsgálat szerinti területen korábban feltárt szennyezettség jelenlegi kiterjedésére, állapotára vonatkozó megfelelő megbízhatóságú információk hiányában bár további beavatkozás szükségessége valószínűsíthető, azonban annak mértéke, jellege, és ráfordítás-igénye kiterjedt aktualizáló vizsgálatok nélkül nem ítéltető meg.

A vizsgálat szerinti területen korábban feltárt szennyezettségről rendelkezésre álló információk, a korábbi felmérési eredmények és a terület jelenlegi állapotára vonatkozó rendelkezésre álló információk alapján, amennyiben a megrendelés szerinti területen beavatkozást igénylő szennyezettség jelenléte bizonyosodik be, és a korábban tervezetthez hasonló intézkedés megvalósítása lesz szükséges, **a mentesítés várható költsége 1 Mrd Ft alattira becsülhető.** Ez az összeg azonban nem tartalmazza az esetleges szükséges létesítménybontások, áthelyezések, helyreállítások költségét, mivel ezek szükségességét, mértékét, megvalósíthatóságát jelenleg nem tudjuk megítélni. Azzal sem számol továbbá, hogy a környezetvédelmi szempontból legcélszerűbb megoldás esetlegesen területhasználati okokból nem alkalmazható és drágább és/vagy időben elhúzódó mentesítési technológiák lesznek csak alkalmazhatóak.

VOLT BERVA FINOMSZERELVÉNYGYÁR, FELSŐTÁRKÁNY

A BERVA Finomszerelvénygyártó Rt. (jogelődje: Egri Finomszerelvénygyár) 1994-ben az adószolidaritás keretében valamennyi telephelyén, így az egri gyárban is elvégezte a korábbi tevékenységből keletkezett környezetszennyezés állapotfelmérését, majd a központi forgácstárolóra és hordótárolóra a részletes kárfelmérést. Az illetékes Felügyelőség a benyújtott dokumentációt tudomásul vette és a gyár teljes területére előírta a részletes tényfeltárást és kárelhárítási terv elkészítését. A kárfelmérési és kárelhárítási dokumentáció 1998. február 10-én került megküldésre a hatóság részére. **A Felügyelőség határozatot adott ki a Berva Rt., mint jogutód részére a környezetszennyezés felszámolására, különböző ütemezéssel.** A Felügyelőség munkatársai 2000. november 14-én ellenőrzést tartottak és méréseket is végeztek. A BERVA Rt. a korábbi beavatkozási tervtől való eltérést kezdeményezett, amire új mentesítési tervet nyújtott be. **Időközben a BERVA Rt. ellen felszámolási eljárás indult, melynek keretében a cég a területének nagy részét értékesítette.**

2004-ben a Felügyelőség számos határozatot adott ki műszaki beavatkozás elrendelése tárgyban; az értékesített ingatlanok tekintetében az új tulajdonos részére, míg az értékesítéssel nem érintett ingatlanok tekintetében a BERVA Rt. "f.a." részére került kiadásra. A 2401/2 hrsz.-ú ingatlan tekintetében a BERVA Rt. "f.a." és számos magántulajdonos, illetve Felsőtárkány Község Önkormányzata osztatlan közös tulajdona állt fenn, így az ingatlan tekintetében egyetemleges kötelezés került kiadásra.

A környezetvédelmi hatóság határozata szerint szennyező anyagok a talajban: Cr, Nikkel, Réz, összes alifás szénhidrogén (TPH). Felszín alatti vízben: összes alifás szénhidrogén (TPH).

Ezen kívül rendelkezésre áll egy olyan 2003. évi határozat, amely a BERVA Rt.-t a telephelyen tárolt hulladékok ártalmatlanítására kötelezi. Egy későbbi határozatból pedig az derül ki, hogy a területen (az nem beazonosítható, hogy melyik területen; a határozat szerint a TERRA-VITA Kft. telephelyén, ugyanakkor ilyen cég a kötelezettek között nem szerepel) szennyvízkezelésből veszélyes hulladéknak minősülő iszap keletkezik, amelynek további sorsa nem ismert. Tekintettel arra az információra, hogy galvánüzem is működött a területen - így vélhetően zsírtalanítás is történt - nem zárható ki az illékony klórozott szénhidrogének, mint szennyező komponensek jelenléte sem.

2016. október 28-án a környezetvédelmi hatóság közérdekű tájékoztatást adott a szennyezés vonatkozásában, amelyben azt rögzítette, hogy 2016. szeptemberben a BERVA Rt. "f.a." felszámolási eljárása befejeződött, anélkül, hogy a környezetvédelmi probléma megoldást nyert volna. A tájékoztatás továbbá ismerteti azokat a kötelezéseket és kötelezetteket, amelyek az új terület tulajdonosok részére kerültek kiadásra. A tájékoztatás szerint a környezetvédelmi hatóság "a felszámolási eljárás befejezését

követően vizsgálja a kármentesítés lehetséges következő lépéseit". Arról, hogy az új tulajdonosok részére kiadott határozatok végrehajtása iránt történt-e tényleges intézkedés, a tájékoztatás adatot nem tartalmaz. Emellett a hatóság kötelezte a BERVA Rt. "f.a."-t a felszámolási eljárás kezdetén meglévő, a telephelyen tárolt veszélyes hulladékok ártalmatlanítására. Az ártalmatlanításra kitűzött határidőt a BERVA Rt. „f.a.” kérelmére a környezetvédelmi hatóság egy alkalommal meghosszabbította, majd a további meghosszabbítás iránti kérelmet elutasította. Ezen határozatból ugyanakkor az derül ki, hogy a hulladékok jelentős részére vonatkozóan a kötelezettséget az BERVA Rt."f.a." már teljesítette, azonban a "szennyvíztisztító telep üzemeltetéséből származó ún. Door iszap veszélyes hulladék a telephelyen folyamatosan képződik", amely tekintetében "bíróági eljárás van folyamatban". Ezt követően hulladék elszállításra, ártalmatlanításra vonatkozó további hatósági eljárásról sincs információ.

Az állami felelősség megállapíthatósága tekintetében eltérő a helyzet a vizsgálat tárgyát képező és az egyéb, rendelkezésre bocsátott dokumentumokban szereplő ingatlanok vonatkozásában. **A vizsgált 9 ingatlanból 8 ingatlan esetében az utolsó kötelezett egy felszámolt társaság, illetve az ingatlanok döntő többségében állami tulajdonba kerültek.** A 2401/2 hrsz.-ú ingatlan tekintetében egyetemleges kötelezés került kiadásra, ahol a kötelezettek között a BERVA Rt. "f.a." is szerepelt. Ugyanakkor a rendelkezésre álló dokumentációk alapján nem dönthető el, hogy pontosan melyek a szennyezéssel érintett ingatlanok, de valószínűsíthető, hogy a teljes volt gyártelep, üzemi terület érintett és a megrendelő szerinti ingatlanok nem választhatóak el a többi ingatlantól. Emellett nem ismert, hogy a BERVA Rt. "f.a. tevékenységének beszüntetését követően mely szervezete és milyen tevékenységeket végeztek a területen, de egyes utalások esetén akár a felülszennyezés lehetősége is fennáll (pl. 2015-ös adatlap: "jelenleg a telephelyen működő galvánüzem már korszerű technológiát képvisel").

Össességében rögzíthető, hogy egyes ingatlanok esetében valószínűsíthető az állami felelősség, más esetében legalább az állam egyetemleges felelősségének megállapítása. Továbbá, amennyiben jelentős környezetkárosodás, illetve azonnali beavatkozást igénylő szennyezés azonosítható (pl. vízbázis veszélyeztetettsége miatt), az állam felelősségének megállapítására a Kvt. 41. § (5) bek. c) és 56. § (1) bek. c) és e.) pont alapján is van lehetőség.

A beavatkozás megítélését nehezíti, hogy sem tényfeltárási, sem beavatkozás tervezési dokumentáció nem áll rendelkezésre, sem pedig a területek jelenlegi állapota, használata sem ismert. Nem ismertek továbbá a területen esetleg még jelen lévő elsődleges szennyező források, sem pedig a szennyezettség jelenlegi állapota és kockázata a vízbázis tekintetében. Az utolsó kötelezés szerint javasolt beavatkozás megfelelését csak előbbi információk beszerzésére is kiterjedő állapotfelmérés alapján lehet megítélni.

A rendelkezésre álló információk alapján **a potenciális kárhelyen állapotfelmérés elvégzése javasolt.**

Az állapotfelmérésre vonatkozó általános elvárások mellett az állapotfelmérés keretében elvégzendő feladatok ki kell terjedjenek az alábbi információk beszerzésére, kérdések megválaszolására:

- A hatósági határozatokban hivatkozott dokumentációk, tervek beszerzése.
- A BERVA Rt. tevékenységének megszüntetését követő és jelenlegi területhasználatok feltárása.
- Annak vizsgálata, hogy a megrendelő szerinti ingatlanok hogy kerültek a jelenlegi tulajdonosok tulajdonába.
- A területen jelen lévő hulladékok, esetleges egyéb szennyező források számbavétele, ismertetése.
- Annak feltárása, hogy a kötelezettek végeztek-e valamilyen mentesítési tevékenységet.
- Annak vizsgálata, hogy a mentesítő rendszer kiépült-e, illetve milyen állapotban van.
- A területen monitoring rendszer üzemelt. Szükséges vizsgálni ennek jelenlegi állapotát és azt, hogy monitoring eredmények rendelkezésre állnak-e?

- Annak feltárása és rögzítése, hogy a megrendelőben szereplő ingatlanokat a hulladék, illetve a szennyeződés hogyan érinti.
- Szükséges a korábban feltárt szennyeződés jelen állapotának felülvizsgálata.
- A technológiához kapcsolódóan szükséges egyéb szennyezőkomponensek (pl. Illékony klórozott szénhidrogének) jelenlétének vizsgálata.
- A későbbiekben a kockázatelemzéshez kapcsolódóan szükséges a vízbázis veszélyeztettségének vizsgálata is.

